

PREVOD

Vladimir Arsenijević

V podpalubju

(Odlomki)

LAZARJEV OBISK

Vsako soboto dopoldne naju je po nekakšnem pravilu, ki ga je postavil sam, obiskal Lazar, Andjelin mlajši brat. S sabo je prinašal nenavadno mešanico zeliščnih čajev, v vrečki, zavezani s preprosto gumico rdeče barve – to je bil njegov lastni dosežek, blagega okusa in brez sladkorja. Sedel je na stol (vedno si je izbral štokrle, ki ga uporabljamo, ko je treba zamenjati pregorelo varovalko ali vzeti kakšno knjigo z najvišje police). Plahte barve žafrana, ki jih je uporabljal namesto obleke, je okorno dvigoval, da so se mu nabirale okoli grčavih kolen in ob tem odkrival gladka, rekel bi, deška meča. Izgubljen pod prevelikim puloverjem, ki ga je sam izdelal, iz volne, ostre kot pasja dlaka, je tedaj snel z glave kapo iz istega materiala, s kratko resico. Vsakokrat znova sem občudoval spektakularen trenutek, ko se je pred nama zbleščala njegova lobanja. Na Lazarjevi glavi razen skrbno zvezanega repka na zatilju ni bilo niti dlačice. Pogosto nama je brez vnaprejšnjega opozorila ali napovedi prebral kaj malega iz kakšne od knjig, ki jih je bolj ali manj neuspešno prodajal, potikaje se od vrat do vrat. V nasmešku resnične radosti, da ga je bilo vsaj v uvodnih minutah veselje poslušati, nama je najpogosteje govoril o treh gunah:

Kreposti, Strasti in Neznanju. Vedno me je zanimalo, zakaj Lazar nikoli ni niti poskušal priti navzkriž s temo, ki ga je obsedla, in da si ni rekel: "Dobro, drugič bom govoril o nogometu"! To spoznanje ga je ureklo in njegova fascinacija je govorila namesto njega. Videl se je darovanega večnemu duhovnemu življenju. Z njim sva včasih zaslutila nova obličja v najinem materialnem svetu: "Reci: hvala," sem opominjal Andjelo, ko je poslušala, ne da bi trenila.

"Več niti ni bilo pričakovati," je rekla Andjela in se predramila. Ona ne zna reči "hvala", niti ko gre za zafrkavanje.

Midva, navsezadnje, nikdar nisva nasedala izlivom Lazarjeve osebne filozofije.³ Ta otožna kaša, sprijeti puding citatov in prevzetih videnj, nekaj malega *Bhagavadgite*, vrste naukov *Sri Srimad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupade* (ki ga je Lazar vse pogosteje imenoval *gospod Šrila*, ali samo *Šrila*, ves prevzet od spontanega kipenja te enostranske intimnosti), neprebavljena terminologija *Lotosovih stopal*, *Zavedanja Krišne*, *Transcendentalne znanosti*, cel mojstrski ognjemet njegovega *Znanja* in naše *Neomikanosti*, z večno blagim, zdaj že strahovito dražljivim nasmehom – toliko je bilo torej mogoče dobiti od tega tujca pod španskim plaščem vsak trenutek, vendar niti grama čez mero.

Vendar je bil Lazar tokrat bolj nemiren kot običajno. Prvič – tapljal je s copatami *Reebok* po parketu (in zakaj je bil Lazar tako nedosleden glede copat *Reebok*, da jih ni zamenjal s kakimi lesenimi coklami ali sandalami iz grobe konoplje, mi je ostalo neznano, pa si nisem mogel kaj, da se nisem mesece po malem mučil s to nerešljivo uganko: kaj tako duhovnega vsebuje ta obutev, kar je Lazarja privedlo do tega, da jo zadrži kot sestavni del svoje noše?). Drugič – sprejel je ponujeno pripravo, ki bi jo vzel samo ob težkem stresu. Verjetno odločen, da izgubi zavest, je povlekel tri pogumne dime, in konica je naglo zažarela. Zato je moral izkašljati pomanjkanje rutine, ušesa pa so mu pordela kot kakemu dijaku – temu velikemu Predavatelju. Da bi prišel k sebi, se je,

³ ... saj sami veste, da talar še ne naredi duhovnika, nam pravi Rabelais. In še: ... koliko jih je v kutah, a menihi niso; nekdo drug se spet ogrne s španskim plaščem, nikjer pa Španca in niti trohice španskega poguma! ...

z očmi, polnimi solz, potopil v svoj čaj. Iz ogabne tekočine je znal s čarobno tehniko absorbirati rešitev in hitri mir. "Če mi preskrbiš kake pol kile čičerike, lahko naredim kaj dobrega za jest," je rekel obračajoč se k meni, z glasom, ki ga je še naprej lomil kašelj, vendar je plašen pogled sekundo pozneje (ko sem se odločil, da vrnem z enako avtističnim komentarjem, katerega vzrok ali asociacijo bom vedel le sam) namenil Andjeli, saj mu je prav v tem trenutku z zaskrbljenim obrazom vrnila modro kuverto s pozivom za mobilizacijo in z drhtečim glasom vprašala: "In kdo ga je sprejel?"

"Ne, ne. Ne kapiraš," je odgovoril Lazar. "Andjela, mislim, da je mama sprejela, ona je, ampak to samo zato, ker je bil Mihajlo zraven, pa se je bala zavrniti. Tako pa, saj jo poznaš, ona ne bi."

"Kurac, ne bi!" je Andjela naglo zatulila, tako da je Lazarja skoraj vrglo s štokrla, ona pa se je po tem naglem izlivu nekakšne sicilijanske družinske jeze zadovoljila s tihim in besnim grizenjem zanohtnic.

"Navsezadnje," si je Lazar drznil pripomniti, "je vse to brez zveze. Stvar je v karmi."

"Nisi nama povedal, kaj nameravaš," sem ga vprašal in pri tem lizal *joint*, da bi enakomerneje gorel. Toda moje besede so zbudle na videz skoraj spečo Andjelo, da je, še preden mi je Lazar mogel kakorkoli odgovoriti, skočila k meni in se mi zapičila v obraz: "Kaj misliš s tem: 'kaj nameravaš'? Nima kaj nameravat. Skril se bo," je zasikala in se na petah obrnila k Lazarju: "Lazar, razumeš, kaj sem rekla? Skrij se!"

Toda Lazar je znal pokazati moč in odločnost, ko bi človek to od njega najmanj pričakoval.

Tudi zdaj je, izpostavljen napadalnosti Andjeline prirojene verbalnosti, preprosto počakal, da se ta nenadna plima sama umakne. Negiben na svojem štokrlu se je čistil s čajem in se trudil ne sodelovati v položaju, ki ga je sam izzval. Med pokašljevanjem je zavrnil pripravo, ki sem mu jo ponudil, odpil je še en požirek in se nasmehnil. "Pravzaprav ne vem ..., " mi je naposled odvrnil. "Nekaj je na tem. Mogoče se bom le odzval."

Odšel sem z njim v zakajeni dan. Molče sva utonila v trušču. Mimo se je peljala poročna povorka z rumeno nevesto v beli limuzini. Nekje daleč se je divje teplo krdelo psov. Spod Lazarjeve pazduhe se je na

njegove oranžne plahte zlival znoj, kajti bilo je nenavadno toplo za pozni oktober. Blodila sva proti tržnici. Med zelenjavo, gomoljkami, cvetjem in različnimi drobnarijami na boljšem delu trga sva se sporazumevala, ne da bi se pogledala. Tako sva se, po mojem, bolje razumela, pa še nekaj naju je ta hip vezalo: karkoli je že govoril, se je Lazar bal vojne, ni mu bilo čisto vseeno. Toda kdo bi si mislil, tudi mene je bilo strah. Postalo mi je jasno, da se krog okoli mene oži. Vse več ljudi se je vmešalo v ta vrtinec. Nekega dne, sem premišljeval, bo potrkalo tudi na moja vrata in kolena mi bodo – kot toliko drugih kolen v zadnjih mesecih – klecnila.

Takole sem torej včasih bil videti smešen v svoji bedni nemoči, vendar pa me ni bilo sram posmehovati se Lazarju. Zamišljeno sem tehtal, tu med krompirjem, primerjal perspektivo sodelovanja v vojni in tisto drugo – perspektivo vojaškega zapora zaradi neodzivanja ali dezerterstva, temu bi se lahko ognil samo z nervoznim odhodom v tujino. Zato sem se ta trenutek odločil, da nikoli več ne smem biti ironičen do ubogega mladega brata moje žene, ki so ga zaradi vpadljive obleke in pričeske kmetje prodajalci nezaupljivo pogledovali.

Prevzet od vala pozitivnega sočutja sem poskušal uloviti njegov pogled, da bi se mu nasmehnil, iskreno in prijateljsko, da bi mu pokazal dobronamernost. Nekako se mi je posrečilo ujeti njegov pogled, toda dobil nisem ničesar, kar bi bilo podobno povračilnemu nasmehu. Lazar je samo poškilil proti meni s prenikavimi mačjimi očmi; zdi se, da ni razumel te moje nenadne potrebe po partnerstvu v stiski, pravzaprav mi je vračal milo za drago. Nikoli ni imel svetniškega značaja.

Njegova svetovna hudobija me je vrnila v realnost. Zvlekel sem ga do bara s sendviči, na izhodu s tržnice.

"Pojdiva na sendvič," sem mu ponudil, vendar je, mislim, takoj spregledal mojo namero, ker je nervozno požrl cmok. "Ne morem, hvala," je izdaval, "ti pa – izvoli ..." Med razkošno izbiro – na voljo so bile tudi štiri vegetarijanske različice – sem se odločil za sendvič z govejo solato. Tudi Lazarju sem ponudil grizljaj. "Nevarna je tale govedina," sem mu rekel s polnimi usti. Lazarjev gnus je bil tistega oktobra moja duhovna hrana, pa naj končam tako, kot je on trdil, da mi je usojeno.

ZAKAJ SE BOJIM ANDJELINEGA POGUMA

Vendar so, resnici na ljubo, vsi moji sklepi o Lazarju sprejeti na vzvišeni ravni, na kateri imajo pripovedovalci privilegije. V dnevih odločitve, oktobra, se Lazarju nisem čudil niti pol toliko, kolikor sem se čudil Andjelinim staršem. Gospo Vido in gospoda Mihajla sem imel za razumna človeka, kljub njunima nelogičnima značajema. Ne morem razumeti, zakaj sta sprejela poziv, ki so se ga tedaj v državi vsi tako bali, da ga niti v sanjah ne bi prijeli v roke, kaj šele overovili (to sta onadva zvesto opravila). Andjela ju je, tako ali tako vsa iz sebe od jeze, razglasila za kolaboracionista. In prav je imela. Ni mi bilo težko predstavljati si ju, kako strežeta kavo prinašalcem pozivov – vedno sta uživala v neizčrpnih vlogi prijetnega zakonskega para. Ampak da sta izpadla kolaboracionista, ker sta butasta, ne pa, ker bi imela slabe namere, ju pravzaprav ne opravičuje.

Potem me je začelo razjedati vprašanje moje soproge. Poskušal sem dognati, kaj bi Andjela storila v podobnem položaju? Ali bi se znašla v tistem trenutku, me je zanimalo? Kako bi reagirala? Vsekakor pa mi nobeden od mogočih odgovorov ni obetal nič dobrega. Spoznal sem, da bi moja soproga, kolikor jo poznam, izkoristila to izredno priložnost, da bi prinašalcem pozivov marsikaj zabrusila v obraz (kot se je nekaj mesecev prej, na nekakšnem mirovnem mitingu, vsa nabrekla od nosečnosti povzpela na improvizirani oder in imela goreč politični govor, medtem ko sem jaz kar žarel od sramu na vrtu sosednjega bifeja). Mogoče je tudi, da bi jim pred nosom zaloputnila vrata. Prinašalci pozivov bi se, zgroženi spričo take demonstracije sovražnosti, verjetno umaknili, vendar bi se kmalu vrnili – z okrepitevami! Vnaprej sem trepetal zaradi take možnosti. Če bi zares prišlo do srečanja, bi želel ostati majčken, potopljen globoko v anonimnost, ki bi me ščitila. Mogoče me tako, sem jalovo upal, mogoče me pozabijo ali odpišejo – vse se lahko zgodi v državi, ki je tako globoko potonila. Toda v trenutku me je

popadla nenavadna vročičnost. Če hitro ne preprečim nenehne možnosti, da jim nasajena Andjela stopi na že stokrat pohojeni žulj, me bo v prihodnje morilo vprašanje, na katero ne bom znal odgovoriti: Koliko dobrega mi sploh še preostane v življenju? "Andjela?" sem se odločil preskusiti njeno splošno razpoloženje. Vidno sem trepetal ob tem, toda zdelo se je, da Andjela tega ne opazi. "Andjela, kaj bi ti storila, če recimo pridejo pome kot po Lazarja?"

"Mislim, da bi jim pred nosom zaloputnila vrata," je rekla Andjela, proti moji volji, potem ko je za trenutek pomislila. Ker je bila zaposlena s televizijskimi programi, ni mogla videti, da za njo izgubljam zavest od pravkar preživetega šoka.

Ta večer sva zgodaj zaspala pred televizorjem. Mežikal nama je ljubeznivi modrikasti žarek. Na vseh šestnajstih satelitskih programih so se klali naši. Andjela me je objela z nogo. Čeprav sem medtem prišel k sebi, celo umil sem se, sem še vedno požiral ogromne cmoke nakopičenega strahu; njeno stegno je bilo težko, toda nekako sva se potuhnila pod eno odejo, ki je dišala po šentjanževkah. Ni mi preostalo drugega, kot da v tišini nemo jočem.

GLASOVI IZ HUDOURNIKA

Včasih se mi je zazdelo, da nimam preveč pravice do tako nespodobnega obnašanja. Kaj je meni navadna vojna, sem se takrat vprašal. Odkar sem postal polnoleten, sem živel sredi nekakšnega Armagedona. Ljudje okoli mene so neprestano umirali na najbolj nenavadne načine in ta proces se je v poznih osemdesetih in zgodnjih devetdesetih tako intenziviral, da v glavi še nisem zmožel zbrati neizbežne, nekoliko tubrobne statistike pokojnikov, že se je tu oglasila cela armada potencialnih Angelov.

Nemogoče je bilo celo preboleti vse, ki so izginili, tako kot so morda zaslužili. Prepogostokrat ni minil niti mesec od zadnje smrti in, glej, nova žrtev zaprhuta nad našimi glavami in za vedno izgine. Včasih sem bil standardni laik, vendar sem zaradi toliko smrti postal ekspert za

vse vrste pogrebov. Komaj me je začelo skrbeti, da bom od vsega tega predčasno otopel, že je izbruhnila vojna na Hrvaškem. Darovala mi je dragoceno, čeprav megleno spoznanje: vse posamezne smrti so, globalno gledano, predstavljale samo (zasebno) uverturo v (javno) klasično krvavo tragedijo, ki se je kot vsaka resnična tragedija ukvarjala z veliko temo vojne med narodi. Ogabno v tej zgodbi je bilo, da se je predstava v času, ki ga opisujem, pravzaprav šele začejala. Ali še bolj natančno; bili smo med obdelavo prvega dejanja, toda že vsega smo bili siti. V napoto nam je bilo pomanjkanje neizbežne konvencije. Prazno smo upali, da se nam bo kmalu spustil zastor, hrepeneli smo po srečnem koncu, hkrati pa smo vedeli, da Bog iz Stroja še ne bo tako kmalu sestopil z mehničnega oblaka, da bi pomiril sprte in razdelil pravico na enake dele. To je bilo zelo vznemirljivo spoznanje: *še nagedali se bomo smrti*. Na koncu se bomo živeli vanjo. Postala nam bo dolgočasna. Ne bomo se je bali kot nekoč, v blaženi Eri naivnosti.

Toda vse to je pravzaprav televizija. Resnični svet ni nikoli ponujal definitivnega sklepa. Resnici na ljubo vojnih primerov smrti oktobra 91 ni bilo niti približno toliko kot mirnodobnih (samo ena oseba, ki mi je bila razmeroma blizu, je dotlej umrla v tej vojni), toda po drugi strani vojna ni trajala niti približno toliko, kolikor dolgo nas je obdajal mir.

Človek, ki je prehitro izpadel iz igre, se je imenoval Ivan.

V njegovi družbi sem preživel dve leti; skupaj sva špricala pouk v srednji šoli. Bila sva dobra prijatelja, spet pa ne toliko, da bi se zanj zanimal tudi potem, ko se mi je nekako uspelo izvleči iz mučnega šolanja in ga dokončati, on pa je moral ponavljati četrti razred. Takole, dvanajst let po zadnjem srečanju, se je Ivan nemara začutil ogoljufanega, ko ga je pri jutranjem scanju na pristavi nekje v bližini Erduta presenetila eksplozija, medtem ko je zaspano razmišljal, kaj bi z dvesto kozarci ajvarja, ki jih je ukradel svojemu gostitelju Madžaru. To pravim, ker sem prepričan, da se je videl v večji vlogi, kot jo je odigral. Tako pa po velikem finalu ni ostalo od Ivana niti toliko, da bi ga spravil v enega od teh dvesto kozarcev, ki jih je nameraval vnovčiti.

Bolj žalostno je glede Dejana, ker sem ga imel iskreno rad. Skupaj sva trenirala plavanje, toda že tedaj so ga utrujali monotoni treningi. Plaval je na očetovo željo, zraven pa je sanjaril, da bo postal bobnar.

Nekaj let pozneje (bil je dokaj star za začetnika) je igral v bendu, ki se je imenoval GSG 9, po elitni zahodnonemški protiteroristični skupini komandosov. GSG 9 so bili takrat sijajni; do pasu goli, mišičasti, depilirani, potni in resni. Obdani so bili z računalniki in stroboskopskimi lučmi, in medtem ko sta dva tipa ob zvokih bombardiranja mest, Wagnerja in Stravinskega, semplirala poročila o množičnih nesrečah in velikih katastrofah, je Dejan, obrit do kože, bolj oznojen kot drugi, stoje udrihal po svojem kompletu bobnov, kot da ga hoče kaznovati. GSG 9 so bili kljub neizgovorljivemu imenu do skrajnosti ambiciozni – Dejan je bil njihova gonilna sila in izmed vseh, ki sem jih poznal, je edini pokazal resen namen, da nekaj naredi iz življenja. Njegove dlani so bile en sam žulj od vaje, prstnih odtisov sploh ni več imel – konice njegovih prstov so bile popolnoma zglajene. Potem so izdali ploščo pri neki neodvisni založniški hiši iz Maribora, njihovi koncerti pa so postajali vse bolj obiskani. V Beogradu, Ljubljani, Zagrebu, na Reki, v Skopju, Trstu, na Dunaju; kjer so igrali GSG 9, so največji del občinstva sestavljale suhljate deklice v škornjih *Doc Martens*, vedno omamljene od prevelikih doz pomirjevalnih pilul.

Vse to je bilo brutalno pretrgano in v poznem poletju in zgodnji jeseni potisnjeno v preteklost, ki jo je težko preboleti. Dejan pa se je nameraval posloviti od desne roke, in ko sem ga obiskal na VMA (Vojaška medicinska akademija – op. p.), kjer so mu to roko amputirali, je uporabljal tisto drugo. Kadila sva na veceju, potem pa sva se spet privlekla do njegove sobe. Stegnil se je po postelji. Prižgal je radio, vendar ga je kmalu tudi ugasil in ne vem zakaj pri tem pordel. Povlekel sem stol do njegovega zglavja in sedel. Govorila sva bolj ali manj neumnosti. Spomnil se je moje rdeče majice z ogromno belo peterokrako na prsih in z napisom BRIGADE ROSSE, ki mu je nisem hotel prodati, kljub temu da me je zanjo dolga leta gnjavil, ker sem jo tudi sam dobil za darilo. Zdelo se mi je, da mu je strašno neprijetno brez ene roke. Obnašal se je, kot da se je nenadoma znašel gol na kakem sprejemu. Ves čas se je pokrival do vratu in zatrjeval, da ga zebe. Toda nenehno je preostala roka, kakor da ga noče ubogati, skakala izpod odeje in divje gestikulirala. "Ne bi ti smel dati pihat," sem mu rekel v napihnjeni šali, čeprav zares ne bi smel.

Ostalo mi je v spominu, ker je bilo ganljivo, kako je Dejan med obiskom upal, da ga bo zunaj, takoj ko bo lahko odšel od tod, čakalo oktobrsko sonce, ki ga je opazoval skozi okno v svoji sobi. "Seveda bo," sem neumno odgovoril in skomignil z rameni. Upal sem, da bo Dejan tudi brez mojih pridig spoznal, kaj ga *pravzaprav* čaka: kupi balkanskega blata, bližajoči se november, pomilovalni pogledi in nostalgična srečanja z ulicami neke izigrane prestolnice.

Skratka, to je to. V tem času so, resnici na ljubo, bili še trije, toda o njih nisem imel nobenih informacij. Medtem ko so tam nekateri umirali med scanjem, ostajali brez okončin in hazardirali s strahom, so mene dušila vsakdanja opravila. Zato se mi je dogajalo, da se jih po več dni nisem spomnil. Včasih mi je padlo na pamet, da bi poklical njihove starše, dekleta ali žene, vendar sem telefonsko slušalko prijel kot morsko kumaro in jo takoj nato tudi spustil. Temu bi se lepše reklo: bil sem v zadregi. Ja, preskusil sem odnose. Pomislil sem, kaj pa, če si sploh nismo bili tako blizu, kakor se mi je zdelo iz tega ali onega razloga?

Hočem reči, da so bile zadeve ogabne, vendar pa spet ne toliko, da ne bi moglo biti še slabše. V tem času nam človeška drobovina še ni špricala v obraz, vojna nas je mlela bolj pretkano. Najin telefon je že tedaj pogosto molčal, včasih pa se od njega nisi mogel odtrgati. Večina najinih prijateljev je bila daleč zunaj meja naše države. V napornem procesu začetne samoohranitve, v teh krčevitih poskusih, da se ne zapletejo, kjer in kadar ni treba – pač niso imeli telefona ali niso imeli prostega časa ali denarja; skratka, klicali so redko. Včasih je prispela kaka razglednica iz Budimpešte, Prage, Københavna, Casablance, Aten, Amsterdama, Londona, iz vseh teh bleščečih mest, in bila sva jih vesela. Kljub temu se mi je zdelo, da je vse te razglednice napisala ista roka. Njihove hrbtni strani so bile popisane s skopimi latiničnimi kracami, besede pa so si bile nekako podobne, ne glede na to, od kod so prihajale: "nimam službe", "po malem delam", "težko je", "vendar sem okej", "znajdem se" itd.

V tem času so mnogi prisegali, da niso pobegnili ravno zaradi vojne. Nekateri so trdili, da njihov odhod nima nobene povezave z vojno; odšli so, ker se jim je pač šlo. Odgovarjal sem si: "Mogoče pa se vam ne bi šlo, če bi bilo doma količkaj drugače?"

"Opažaš razliko," mi je nekoč rekla Andjela, "včasih so umirali, zdaj pa odhajajo ..." Nasmehnil sem se. Resda so v zadnjem času manj umirali, vendar ne bistveno. Na vsakih petnajst dni sva koga pospremila in hitro sva jih prebolevala. Nasploh nama je leto 1991 podarilo neki poseben način življenja: izmišljala sva si nove prijatelje ali sva se družila s prijatelji najinih prijateljev, ki so v pregnanstvu, včasih pa sva se tudi vračala k starim znanstvom. Včasih je bilo vse to smiselno – sploh nisva več razlikovala prave želje od visoke stopnje prilagodljivosti. Vse leto sva se učila nove vrste socialne tolerance in obvladala sva jo: tisti, ki sva jih prej hladno zanemarjala, so postali najini cenjeni gostje. Tekmovala sva, kadar je zazvonil telefon, in vedno sem bil hitrejši od Andjele, posebno jeseni, odkar se je zredila, in ko so ji narasle prsi, trebuh pa ji je bil nenehno v napoto, tako da je med tekom nerodno opletala.

Prevedel **Matej Šurc**, spremno opombo napisal **Andrej Blatnik**

Podelitev Ninove nagrade, najuglednejšega srbskega priznanja za književnost, prvencu leta 1965 rojenega **Vladimirja Arsenijevića** (tako je postal najmlajši Ninov lavreat v zgodovini), romanu *V podpalubju*, ki je v finalu premagal tako razvpiti imeni, kot sta Milovan Djilas in Vuk Drašković, še prej pa tako slavljenega avtorja, kot je Milorad Pavić, je bila tudi svojevrstno manifestativno dejanje: razlagati jo gre nemara tudi kot opredelitev za drugačno podobo današnje srbske stvarnosti, kot jo ustvarja književnost množičnih občil. Roman je bil predstavljen v *Literaturi 45*, zato ob tej priložnosti le opomnimo, da gre v njem, na kratko, za utrip nove urbane generacije (Arsenijevića kronisti jugoslovanske množične kulture pomnijo kot člana novovalovskih skupin *Urbana gerila* in *Berliner Strasse*), zaznamovane z vojno in izgubo perspektive.